

Projekt: Czytanie ma moc!

Warsztaty wyobraźni

Scenariusz dla nauczyciela

1. **Baza edukacyjna:** książka *Mikołajek. Jestem najlepszy* /Wydawnictwo Znak emotikon/.
2. **Odbiorcy:** uczniowie klasy II szkoły podstawowej.
3. **Cele ogólne:**
  - Rozbudzenie w uczniach pasji czytelniczej.
  - Kształtowanie świadomego odbiorcy literatury i kultury.
  - Rozwijanie wyobraźni.
  - Rozwijanie umiejętności zachowań bezpiecznych w różnych sytuacjach.
4. **Cele szczegółowe:**
  - Uczeń **rozumie** określenia: bezpieczny i niebezpieczny. Podaje przykłady takich sytuacji.
  - Uczeń **opowiada** historię.
  - Uczeń **formuluje** zasady bezpiecznych zachowań.
  - Uczeń **zna** numery alarmowe.
  - Uczeń **potrafi** wezwać pomoc.
  - Uczeń **rozwija** swoje umiejętności plastyczne.
5. **Metody i formy pracy:**
  - Pogadanka.
  - Praca z książką.
  - Burza mózgów.
  - Działania twórcze.
  - Drama.
6. **Pomoce dydaktyczne:**
  - Karta pracy *Rady nie tylko dla Mikołajka*.
  - Dyplom dla Znamcy Zasad.
  - Egzemplarz książki *Mikołajek. Jestem najlepszy*.
  - Fragment książki *Mikołajek. Jestem najlepszy*, rozdział *Robiliśmy zakupy*.

7. Przebieg:

Lekcja I. Temat – Odpowiedzialnie i bezpiecznie /2 jednostki lekcyjne – 90 min./

Wprowadzenie

We wstępnej części lekcji witamy uczniów i zapowiadamy kolejny warsztat czytelniczy z serii: *Czytanie ma moc*. Nawiązujemy do tematyki całego cyklu, czyli do roli wyobraźni w naszym życiu. Pytamy dzieci, co zapamiętały z ostatnich zajęć i z jakim nastawieniem rozpoczynają dzisiejsze. Wprowadzamy także pozycję książkową **Mikołajek. Jestem najlepszy** i temat bezpiecznych zachowań. Inicjujemy warsztaty w ten sposób:

- Witam Was, Kochani, serdecznie. Jak się dzisiaj czujecie? Gotowi do pracy, czy rozleniwieni mająwą pogodą i wizją wakacji? Cóż, chyba wszyscy czujemy już lekkie zmęczenie. Dlatego musimy na nowo „poderwać się” do lotu. Jak sądzicie, gdzie dziś zabierze nas wyobraźnia? Podpowiem Wam, że będziemy pracować z przygodami niesfornego Mikołaja. A zatem wiecie już, czego się spodziewać. Otóż, mam nadzieję, będzie to kraina spokojna i bezpieczna. Choć, mając w pamięci wszystkie szalone i dziwne sytuacje, w które wplątuje się nasz bohater, trudno w to po prostu uwierzyć. Zaczynamy.

Bezpieczne vs niebezpieczne

Na samym początku lekcji prosimy, aby uczniowie zamknęli oczy i zastanowili się przez chwilę, kiedy czują się bezpiecznie. Następnie inicjujemy krótką burzę mózgow na temat: **BEZPIECZNY, czyli jaki?** A odpowiedzi uczniów zapisujemy na tablicy np.:

- Spokojny.
- Oswojony.
- Dobrze znany.
- Sprawdzony.
- Przewidywalny.

Zadanie wprowadzamy tak:

- A więc kraina spokojna i bezpieczna...Wyjdźcie, proszę, z ławek. Usiądźcie gdzieś w klasie, gdzie będzie Wam dobrze, wygodnie. Rozluźnijcie swoje ciało, przyjmijcie pozycję, która Was nie ograniczy, ale zrelaksuje. Zamknijcie, proszę, na chwilę oczy. Tylko mi tu nie uśnijcie. Mieliśmy poderwać się do lotu, a my właśnie lądujemy. Ale widzicie, tak to już jest. Aby wzlecieć wysoko, trzeba najpierw dobrze poczuć grunt. Pomyślcie teraz

o sytuacji, w której poczuliście się naprawdę bezpiecznie. Kiedy w Waszej wyobraźni pojawi się jakiś obraz, postarajcie się go zapamiętać. Mogą to być osoby, miejsca, sytuacje. /Uczniowie przez chwilę „medytują”/.

- Powoli spróbujcie wrócić. Otwórzcie oczy, poruszajcie rękami i nogami. Mam nadzieję, że dobrze zapamiętaliście sytuację, do której się przenieśliście i emocje, które poczuliście. Takie wyciszające, uspokajające ćwiczenie możecie sobie zrobić zawsze, kiedy poczujecie się zmęczeni lub zestresowani. Ale chciałam Was zapytać, co to znaczy bezpieczny? Jak Wam się wydaje? /Uczniowie podają swoje odpowiedzi, a my zapisujemy je na tablicy/.

Teraz prosimy, aby w zeszytach narysowali pierwszy obraz, który pojawił się u nich w myślach, związany z hasłem **bezpieczny**. I podpisali rysunek taką właśnie etykietką – BEZPIECZNY/BEZPIECZNA. Zachęcamy również, aby dzieci podzieliły się tym, co narysowały. Zadanie wprowadzamy taką instrukcją:

- W czasie Waszej krótkiej podróży do krainy spokojnej i bezpiecznej odwiedziliście różne miejsca i spotkaliście zapewne jakieś osoby. Tę podróż po raz kolejny umożliwiła nam nasza wyobraźnia. Możemy z niej korzystać, kiedy tylko chcemy. Doceńcie jej rolę w naszym życiu. Myślę, że to ogromnie ważne, żeby poczuć się szczęśliwym. Chciałabym teraz, abyście odtworzyli tę krainę w zeszycie, bo wtedy zawsze będziecie mogli do niej wrócić. Ja tak robię, mam swoje bezpieczne krainy utrwalone przez znanych malarzy w obrazach. Kolekcjonuję pocztówki z obrazami i bardzo często do nich wracam. Papier pozwoli nam utrwalić szczegóły. Przeczuwam bowiem, że bezpieczna kraina w naszej wyobraźni za każdym razem będzie nieco inna. Stwórzcie zatem swoje obrazy i podpiszcie: bezpieczny/bezpieczna. /Uczniowie rysują/.

W kolejnym kroku prosimy uczniów o wymienienie miejsc niebezpiecznych, czyli takich, których nie znamy, które są duże, zatłoczone, w których łatwo się zgubić. Mogą pojawić się następujące odpowiedzi:

- Ciemna piwnica.
- Ulica.
- Duży sklep.
- Nieznane miasto.
- Boisko szkolne.
- Cmentarz.

A oto przykład komentarza wprowadzającego temat miejsc niebezpiecznych:

- Byłoby idealnie, gdybyśmy zawsze i wszędzie czuli się dobrze, spokojnie i bezpiecznie. Niestety, świat i ludzie wokół bywają zagrażający. Kochani, zrobmy teraz katalog miejsc, które wydają się Wam niebezpieczne. Ja zapiszę te miejsca na tablicy. /Uczniowie podają swoje propozycje/.

Tę część rozmowy wprowadzającej zamykamy puentą: Każde miejsce, które wydaje nam się zagrażające, nie musi takie być, jeśli zastosujemy się do ważnych zasad. W tym miejscu wprowadzamy tekst z książki, rozdział: *Robiliśmy zakupy*. Robimy to w podobny sposób:

- Wymieniliście całkiem sporo niebezpiecznych miejsc. Ale, czy zawsze ulica lub boisko szkolne są niebezpieczne? Czasem czujemy w jakimś miejscu, na przykład w sklepie, lęk, a innym razem nie. Od czego to zależy? Macie rację, dużo zależy od tego, czy jesteśmy w tym miejscu sami, czy z kimś, przy kim czujemy się bezpiecznie. Ważne jest również to, aby w miejscach naprawdę zagrażających stosować się do zasad, które nas chronią. Czy wiecie, że zasady, procedury i regulaminy wymyślono właśnie w tym celu? One mają nam gwarantować bezpieczeństwo. A my tak często traktujemy je jako poważne ograniczenie i chcemy je łamać. Warto pomyśleć o tym inaczej. Zróbmy to wspólnie, czytając rozdział z książki *Mikołajek. Jestem najlepszy* pod tytułem: *Robiliśmy zakupy*. Czego się spodziewacie? Będzie niezła draka. /Czytamy uczniom właściwy rozdział/.

Bezpieczeństwo w miejscach publicznych

Zapraszamy kilku uczniów do opowiedzenia, co zdarzyło się Mikołajkowi. Pytamy, czy taki sklep, który odwiedził Mikołajek z mamą, określiliby jako bezpieczny czy niebezpieczny, dlaczego. Następnie wspólnie wymieniamy zachowania bohatera, które były niebezpieczne i zapisujemy je po jednej stronie tablicy. Oto propozycja instrukcji wprowadzającej:

- Oj, dużo się w tym sklepie działo, przyznacie sami. Uporządkujmy zatem fakty. Chciałabym, abyście opowiedzieli mi, co przydarzyło się Mikołajkowi i jego mamie. Kto zacznie? /Uczniowie opowiadają/.

Kochani, czy ten wielki sklep uznalibyście za miejsce bezpieczne, czy raczej nie? Dlaczego? Był ogromny, składał się z wielu pięter, a na każdym z nich był inny asortyment. To taka współczesna galeria handlowa. Tego dnia w sklepie było bardzo dużo ludzi i naprawdę łatwo było się zgubić. Poza tym, Mikołajek w ogóle nie przejmował się zasadami bezpieczeństwa. Wymieńcie teraz, proszę, jego zachowania, które uznajemy za niebezpieczne. Zapiszę je na tablicy. /Uczniowie wymieniają, a my zapisujemy je na tablicy/.

Niebezpieczne zachowania Mikołajka:

1. Mikołajek bez zgody mamy pojechał sam na kolejne piętro.
2. Mikołajek próbował zejść po schodach, które jechały w przeciwnym kierunku.
3. Mikołajek rozmawiał z obcymi osobami.
4. Mikołajek nie stosował się do poleceń osób starszych, pilnujących porządku.
5. Mikołajek zabrał przedmioty z działu sportowego bez zgody mamy i sprzedawcy.
6. Mikołajek cały czas zmieniał miejsce.

Teraz każde niebezpieczne zachowanie przeformułujemy na zasadę bezpiecznego zachowania w sklepie. Pracujemy z kartą: *Rady nie tylko dla Mikołajka*. Pracę z kartą wprowadzamy tak:

- Kochani, teraz, korzystając z zapisanych na tablicy niebezpiecznych zachowań naszego niesfornego bohatera, przygotujemy *Rady nie tylko dla Mikołajka*. Będą to zasady bezpiecznego zachowania w sklepie. /Pomagamy uczniom w sformułowaniu zasad i zapisaniu ich w jednolitej formie na karcie/.

Zapisz zasady bezpiecznego zachowania się w sklepie.

- Po dużym sklepie poruszamy się zawsze z osobą dorosłą.
- Z urządzeń i przedmiotów korzystamy zgodnie z ich przeznaczeniem.
- Nie rozmawiamy z obcymi osobami.
- Nie zabieramy rzeczy, których nie chcemy kupić.
- Kiedy się zgubimy, czekamy w jednym miejscu.

Promocja bezpiecznych zachowań

Zachęcamy uczniów, aby wymyślili krótkie wystąpienie na temat wybranej zasady bezpiecznego zachowania w sklepie. Mogą użyć przykładów, rekwizytów, wyjaśniać, tłumaczyć, przekonywać. Wystąpienie ma być skierowane do rówieśników, a więc powinno rozpoczynać się od apostrofy: **Drogie Koleżanki! Drodzy Koledzy!** Po krótkim przygotowaniu i przećwiczeniu uczniowie wygłaszają swoje wystąpienia. Możemy je nagrać, np. telefonem komórkowym, a potem zmontować film promujący bezpieczne zachowania. Zadanie wprowadzamy w następujący sposób:

- Kochani, skoro już tyle wiecie o bezpiecznym zachowaniu w sklepie, bardzo chciałabym poprosić Was o pomoc. Nie wystarczy przestrzegać zasad bezpieczeństwa, trzeba również czuć się odpowiedzialnym za bezpieczeństwo innych. Jak my możemy to robić? Możemy namawiać do bezpiecznych zachowań innych, zwłaszcza Waszych młodszych kolegów. Znalazłam na to sposób. Wybierzcie sobie, proszę, jedną zasadę i przygotujcie krótkie wystąpienie skierowane wprost do kolegów i koleżanek, w którym ją wyjaśnicie i zachęcicie adresatów do jej stosowania. Możecie podawać przykłady, używać rekwizytów, reklamować korzyści płynące z takich zasad – bądźcie kreatywni. Daję Wam chwilkę na przygotowanie i jak zawsze służę radą. /Uczniowie prezentują wystąpienia/.

Zadanie domowe – DMB

Zadanie będzie polegało na tym, aby uczniowie zastanowili się, jakie niebezpieczeństwa mogą się czaić w domu i przygotowali zestaw czterech Domowych Motywatorów Bezpieczeństwa w formie okrągłych lub kwadratowych plaketek, na których

pojawią się ważne zasady bezpieczeństwa okraszone rysunkami. Motywatory, naklejone w odpowiednich częściach domu lub na wybranych sprzętach, będą przypominać o właściwych zachowaniach. Ćwiczenie inaugurujemy tak:

- Kochani, zasady bezpieczeństwa obowiązują zawsze i wszędzie. Nie tylko w sklepie, ale także w miejscach, gdzie spędzacie najwięcej czasu. W szkole i w domu. Wielu z Was już teraz zostaje w domu bez opieki dorosłych, a za chwilę już wszystkich będzie to dotyczyć. Dorastacie, stajecie się coraz bardziej odpowiedzialni, my, dorośli, możemy powierzać Wam więcej trudnych i poważnych zadań. To ćwiczenie pomoże Wam przygotować się do samotnego pozostawiania w domu. Proszę, abyście się zastanowili, jakiego rodzaju niebezpieczeństwa mogą się tam wydarzyć. Następnie wybierzcie cztery i przygotujcie zestaw *Domowych Motywatorów Bezpieczeństwa*. Będą to okrągłe, kwadratowe lub trójkątne plakietki, które mają Was przestrzegać i przypominać o właściwych zachowaniach. Mam kilka propozycji, możecie z nich skorzystać lub wymyślić własne:
  - Zakręć wodę!
  - Wyłącz komputer!
  - Wyciągnij ładowarkę!
  - Nie wpuszczaj obcych!

Na dzisiaj to wszystko, dziękuję i do zobaczenia.

Lekcja II – Temat: Wzywamy pomoc! /Jedna jednostka lekcyjna – 45 min./

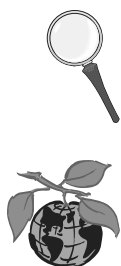
Wprowadzenie

Witamy uczniów i – nawiązując do poprzedniej lekcji, pytamy o doświadczenia z pracy nad motywatorami. Zapraszamy chętnych/wszystkich uczniów do prezentacji. Przy okazji omawiamy krótko sytuacje, które uczniowie uznali za „niebezpieczne” w domu, i tworzymy spis. Uczniowie notują, o czym muszą pamiętać i na co powinni zwrócić uwagę, zwłaszcza wtedy, gdy zostaną sami w domu. Wprowadzamy w następujący sposób:

- Witam na drugiej części warsztatów z *Mikołajkiem*. Pamiętajcie, o czym rozmawialiśmy poprzednio? O bezpieczeństwie. Chciałabym bardzo obejrzeć stworzone przez Was motywatory. Przejdźmy na dywan, usiądźmy w kręgu. Rozłóżcie swoje prace przed sobą w taki sposób, abyśmy poruszając się po kręgu mogli je wszystkie obejrzeć. /Uczniowie rozkładają motywatory, a następnie oglądamy je wspólnie/.

Czy stworzenie tych ostrzegawczych plakiet było trudnym zadaniem? Widzę, że uwzględniliście mnóstwo sytuacji niebezpiecznych. Jesteście bardzo świadomi, to dobrze. Dzięki tej wiedzy i wyobraźni, która podpowiada nam, co może się stać, jeśli będziemy nie dość uważni, możemy uniknąć wielu zagrożeń. Mam pomysł, zrobimy listę takich domowych zagrożeń, będziecie mogli ją wpisać do zeszytu na przykład w postaci obrazków /Spisujemy zagrożenia/.

- Odkręcony gaz.
- Woda, która kapie lub leje się z kranu.
- Otwarty ogień.
- Okno otwarte w czasie burzy.
- Otwarte drzwi.

Pomocnicy

W tej części warsztatów rozmawiamy z uczniami o tym, kogo mogą poprosić o pomoc w sytuacji zagrożenia. Podajemy dzieciom również numery alarmowe i wyjaśniamy dokładnie, w jakich sytuacjach można z nich skorzystać. Uczniowie zapisują numery na czerwono w zeszytach. Po zapisaniu numerów proponujemy uczniom krótki quiz sprawdzający. Pytanie brzmi, czy w tej sytuacji dzwoniemy pod czerwony numer alarmowy? Po ukończonym quizie rozdajemy uczniom *Dyplomy dla Zławcy Zasad*. Inaugurujemy ćwiczenie następująco:

– Z naszej rozmowy wynika, że jesteście, Kochani, bardzo odpowiedzialni. Cieszę się i jestem z Was dumna. Widzę, że potraficie zadbać o swoje bezpieczeństwo w domu. Ale czasem zdarzają się sytuacje, w których musimy poprosić o pomoc. Nie z każdą sytuacją możemy sobie poradzić sami. Kogo możemy poprosić, do kogo możemy zadzwonić, gdy jesteśmy sami w domu i czujemy się zagrożeni? Może to być rodzic, inna osoba dorosła, którą znacie, sąsiad, nauczyciel, starsze rodzeństwo, dziadkowie. Pamiętajcie, Kochani, zawsze kiedy dzieje się coś złego, proście o pomoc. W sytuacjach bardzo poważnych, kiedy zagrożone jest zdrowie i życie nasze lub innych osób, używamy numerów alarmowych. Czy znacie te numery? Wymieńmy je teraz i zapiszcie je na czerwono w Waszych zeszytach.

- **112 – numer alarmowy**
- **997 – policja**
- **998 – straż pożarna**
- **999 – pogotowie**

Mam nadzieję, że wiecie, w jakich sytuacjach powinniście skorzystać z tych numerów. Przekonajmy się, mam dla Was krótki quiz. Pytanie brzmi: Czy w tej sytuacji dzwoniemy pod numer alarmowy? Gotowi? Zaczynamy. /Przeprowadzamy quiz i rozdajemy dyplomy/.

Quiz

- Rozlane mleko.
- Brak prądu.
- Podejrzany dym.
- Obca osoba stojąca pod drzwiami, która nie chce odejść.
- Mama, która upadła na podłogę.
- Pies, który stracił apetyt.
- Rozerwana bransoletka i rozsypane koraliki.

Ćwiczenia praktyczne

W tej części organizujemy i przeprowadzamy warsztaty na temat wzywania pomocy. Każde z dzieci powinno zagrać scenkę, w której dzwoni na numer alarmowy 112 i prosi o pomoc w sytuacji gdy:

1. Widzi podejrzany dym.
2. Obca osoba, stojąca pod drzwiami, nie chce odejść.
3. Mama nagle upadła na podłogę i straciła przytomność.

Zanim dzieci wejdą w sytuację dramy, podajmy im instrukcję, jak taka rozmowa interwencyjna powinna wyglądać. Zadanie przeprowadzamy w taki sposób:

- *Moi Drodzy, na koniec jeszcze garść praktycznych działań. Znać procedury zachowania to jedno, ale umieć je zastosować to już zupełnie inna sprawa. Jeżeli przećwiczymy jakieś działanie wiele razy, stanie się ono dla nas w pewnym sensie automatyczne. Wówczas, nawet w sytuacji stresu i ogromnego lęku, będzie nam łatwiej je odtworzyć. Za chwilę każdy z Was wyobrazi sobie, że znalazł się w niebezpiecznej sytuacji. Widzicie podejrzany dym, ktoś obcy stoi pod drzwiami i nie chce odejść, a może mama upadła na podłogę i straciła przytomność. To przykre momenty, ale również na takie musimy być przygotowani. Poproszę Was, abyście przećwiczili zadzwonienie pod numer alarmowy i wezwanie pomocy. Czy wiecie, co powinniście powiedzieć i jak się zachować, kiedy dyspozytor odbierze? Musicie być poważni i rzeczowi, ponieważ wiele osób dzwoni pod te numery, robiąc sobie żarty. Na początku się przedstawiacie i mówicie, skąd dzwonicie. Jeśli jesteście w domu, koniecznie podajecie swój adres. Mam nadzieję, że każdy wie, gdzie mieszka. Potem krótko opowiadacie, co się stało. Pamiętajcie również, że nie wolno Wam odłożyć słuchawki, póki dyspozytor nie powie Wam, że to wszystko. Na pewno będzie chciał ustalić jak najwięcej szczegółów i zada Wam pytania. Dobrze, skoro wszystko mamy omówione, możemy zaczynać. Ja odbiorę Wasz telefon. Kto chciałby iść na pierwszy ogień? /Uczniowie trenują wezwanie pomocy/.*

Zakończenie

Podsumowujemy i kończymy warsztaty:

- Bardzo się cieszę, że każdy z Was miał dziś okazję przećwiczyć swoje zachowanie w trudnej sytuacji. Chciałabym podsumować. Bezpieczeństwo jest dla nas wszystkich podstawową potrzebą, pamiętacie: od tego zaczęliśmy nasze warsztaty, było tak miło i spokojnie. Niestety, prędkiej czy później każdy z nas doświadczy sytuacji niebezpiecznej. Dobrze jest stosować się do zasad, ponieważ one chronią nas i innych. Kiedy jesteśmy odpowiedzialni i próbujemy wyobrazić sobie, co może się wydarzyć, gwarantujemy sobie i innym poczucie bezpieczeństwa. Jednak niektóre zagrożenia mogą nas przerosnąć i wtedy naszym zadaniem jest wezwanie pomocy. Nigdy nie powinniśmy się wahać, ponieważ może się okazać, że nasza odważna postawa uratowała komuś zdrowie i życie. Dziękuję Wam bardzo za tę piękną lekcję bohaterstwa.

Program objęty kuratelą metodyka. Scenariusze zostały pozytywnie zaopiniowane przez dr Martę Rusek - literaturoznawczynię i dydaktyka literatury, wykładowczynię w Katedrze Polonistycznej Edukacji Nauczycielskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, autorkę wielu publikacji, w tym poradników dla nauczycieli.

Autorka scenariuszy: Magdalena Zaporowska – teatrolog, filolog polski, edukator i nauczyciel, na co dzień uczący j. polskiego w jednej z krakowskich szkół metodą Marii Montessori. Od lat w kontakcie z dziećmi i młodzieżą, z ich potrzebami i możliwościami edukacyjnymi. Zafascynowana tym, co dzieje się na styku sztuki i edukacji.